

УДК 332

Визначення та характеристика факторів впливу на інноваційно-інвестиційну активність регіональної економіки

Зубков Р.С.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки та підприємництва,
Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини
Університету «Україна»

Стаття присвячена актуальним питанням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на стан інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств України та Причорноморського регіону. Виділені основні групи факторів впливу на регіональну інноваційно-інвестиційну активність. Проведена характеристика кожного фактору кожної групи впливу на інноваційну діяльність та інвестиційну активність регіону.

Ключові слова: інновації, інвестиції, Причорноморський регіон, промислові підприємства, фактори впливу.

Zubkov R.S. ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ХАРАКТЕРИСТИКА ФАКТОРОВ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Статья посвящена актуальным вопросам влияния внутренних и внешних факторов на состояние инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий Украины и Причерноморского региона. Выделены основные группы факторов влияния на региональную инновационно-инвестиционную активность. Проведена характеристика каждого фактора каждой группы влияния на инновационную деятельность и инвестиционную активность региона.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, Причерноморский регион, промышленные предприятия, факторы влияния.

Zubkov R.S. DEFINITION AND CHARACTERISTICS OF IMPACTS INNOVATIVE-INVESTMENT ACTIVITY OF THE REGIONAL ECONOMY

The article is devoted to topical issues of the impact of internal and external factors on the innovation and investment activities of industrial enterprises of Ukraine and the Black Sea region. The basic factors of influence on regional innovation and investment activity. Conducted characteristics of each factor in each group impact on innovation and investment activity in the region.

Keywords: innovations, investments, the Black Sea region, industry, influence.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Насиченість інноваційною складовою економіки будь-якої країни відбувається за рахунок постійності генерації інновацій в інноваційних осередках, зокрема в самостійних суб'єктах регіонального господарювання. Тому знаходження значних фінансових ресурсів для стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності залишається актуальним питанням, яке постає перед промисловими підприємствами України загалом та Причорноморського регіону зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств України висвітлені в роботах В. Александрової, Л. Антонюка, Ю. Бажала, П. Бубенка, В. Гейця, В. Гриньової, Г. Демченко, О. Єрмакової, С. Ілляшенка, М. Ситницького, П. Хорів, С. Фірсової, Л. Феду-

лової, Д. Черваньова та інших вітчизняних та зарубіжних вчених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, для України вкрай актуальним є питання впровадження регіональних інноваційних технологій, які є важливим індикатором структурних змін у напрямі підвищення конкурентоспроможності національної і регіональної економіки та ключовим показником для залучення інвестицій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у тому, щоб виділити основні групи факторів впливу на регіональну інноваційно-інвестиційну активність та провести характеристику кожного фактору кожної групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для оцінки внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на стан інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств

було обрано Причорноморський регіон України, що пов'язано насамперед з його потужним потенціалом щодо розвитку інноваційних технологій. Цей факт було підтверджено рейтингом регіонів України, який був проведений у 2013 році фондом «Ефективне управління» [4].

До складу Причорноморського регіону України входять Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська області та м. Севастополь. Оскільки від 15 квітня 2014 року набув чинності Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII [3], який визначає статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, в нашому дослідженні оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств Причорноморського регіону буде проведена без врахування показників АРК та м. Севастополь.

Так, зауважимо, що у країнах Європейського Союзу для визначення ступеня інноваційно-інвестиційного розвитку країни розраховується агрегований інноваційний індекс (Summary Innovation Index (SII)), який враховує різноманітні дані з різних сфер інноваційної діяльності. Методика визначення показника SII передбачає розрахунок для кожної країни (кожного регіону) 26 параметрів, що розбиті на 5 груп (індикатори провідників інновацій (innovation drivers), інди-

катори створення знань (knowledge creation), індикатори дифузії інновацій (diffusion), індикатори освоєння (впровадження) інновацій (applications) та індикатори інтелектуальної власності (intellectual property) на основі стандартних статистичних показників системи EUROSTAT, а результати розрахунків наводяться у Європейському інноваційному табло (ЄІТ) – European Innovation Scoreboard (EIS) [1, с. 270].

Слід наголосити на тому, що у вітчизняній статистичній звітності існують певні обмеження (деякі дані вилучено з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації) з інформації щодо інноваційної діяльності підприємств. Тому наше дослідження будується на Державному статистичному спостереженні за річною формою № 1-інновація – «Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства», зареєстрована від 10 грудня 2015 року № 17.4-12/24, № 1НН [3], яку складають виключно промислові підприємства та їх відокремлені підрозділи всіх форм власності та організаційно-правових форм господарювання, які займаються видами діяльності, що класифікують за секціями «С» – добувна промисловість, «Д» – обробна промисловість, «Е» – виробництво та розподіл електроенергії, газоподібного палива, тепла та води. Обстеження підприємств інших видів економічної

Таблиця 1

Характеристика групи регулюючих факторів впливу на регіональну інвестиційно-інноваційну активність промислових підприємств України та Причорноморського регіону

Назва фактору впливу	Основна характеристика
Структурно-управлінський	Характеризує ступінь використання інноваційного менеджменту в управлінській структурі підприємств регіону та його безпосереднього впливу на залучення інвестицій та інноваційну діяльність
Нормативно-правовий	Створює базову правову основу регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку та розвитку промислових підприємств, яка спирається на механізми інституційного контролю та регулювання
Конкурентний	Відображає наявність в структурі регіональної економіки потенційних конкурентів для інвесторів, формує маркетингову політику для регіональних підприємств у досягненні інноваційних конкурентних переваг
Внутрішньополітичний	Залежно від політичної ситуації та особливостей діяльності регіональної політичної еліти формує загальну політику розвитку регіону та характеризує стан інвестиційно-інноваційного клімату
Культурно-освітній	Здійснює регулюючий вплив на інвестиційно-інноваційну активність регіону та регіональних підприємств через рівень культури та освіченість населення, знання та ступінь науковості

діяльності щодо результатів їх інноваційної активності планом державних статистичних спостережень, який щороку затверджується розпорядчим актом Кабінету Міністрів України, не передбачено.

Така ситуація щодо інвестиційно-інноваційної регіональної активності промислових підприємств України загалом та Причорномор-

ського регіону зокрема викликана дією ряду внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. До основних доцільно віднести такі групи факторів: регулюючі, стимулюючі, структурно-утворюючі, деструктивні.

В групу регулюючих факторів входять фактори, які регулюють відносини всередині інвестиційно-інноваційного середовища та

Таблиця 2

Характеристика групи стимулюючих факторів впливу на регіональну інвестиційно-інноваційну активність промислових підприємств України та Причорноморського регіону

Назва фактору впливу	Основна характеристика
Демографічно-соціальний	Виділяє із загальної структури інноваційного наповнення регіону сегменти потенційного споживання інноваційних продуктів та послуг, впливаючи тим самим на інвестиційну активність та привабливість регіональних підприємств
Банківсько-бюджетний	Створює стимули інвестиційно-інноваційної діяльності, використовуючи наявні грошово-кредитні можливості фінансових установ, та впливає на розвиток за допомогою прямих бюджетних трансфертів та інших методів державного впливу
Еколого-природничий	Характеризує ступінь впливу інноваційних продуктів на регіональне природне середовище через діяльність інноваційно-активних підприємств та стимулює інвестиційну активність у сфері екологічно-технологічного контролю на виробництві
Паливо-енергетичний	Визначає ступінь залежності регіону від вичерпних енергетичних ресурсів та стимулює підприємства інвестувати в інноваційні рішення для зменшення енергозалежності та підвищення енергоефективності виробництва
Геополітичний	Характеризується ступенем впливу регіональних та світових держав на загальний розвиток регіону, стимулює трансфер між-державних інновацій та експорт інвестицій

Таблиця 3

Характеристика групи структурно-утворюючих факторів впливу на регіональну інвестиційно-інноваційну активність промислових підприємств України та Причорноморського регіону

Назва фактору впливу	Основна характеристика
Галузево-секторальний	Визначає базовий рівень розвитку та інвестиційно-інноваційну особливість економічної структури регіону залежно від основної галузевої спрямованості та конкретного секторального поділу в економічній структурі
Транспортно-логістичний	Характеризує особливості логістичної інфраструктури регіону та здатний впливати на напрямки та швидкість інвестиційно-інноваційного розвитку території
Інформаційно-комунікаційний	Впливає на швидкість проникнення нових інноваційних рішень всередину регіональної економіки та на швидкість інформованості потенційних інвесторів про напрями та перспективність інвестування; залежить від базової інформаційно-комунікаційної структури регіону та ступеня розвитку ІТ-інфраструктури.
Ресурсний	Залежить від ресурсного потенціалу регіону та особливостей використання основних ресурсів для досягнення інноваційних переваг регіональної економіки; залежно від потреби можуть використовуватись як зовнішні ресурси, так і внутрішні, здійснюючи вплив на інвестиційний розвиток території та підприємств
Технологічно-технічний	Впливає на ступінь насиченості та використання технологічних рішень в загальній регіональній структурі та в структурі промисловості регіону

Характеристика групи деструктивних факторів впливу на регіональну інвестиційно-інноваційну активність промислових підприємств України та Причорноморського регіону

Назва фактору впливу	Основна характеристика
Техногенної небезпеки	Належить до фактору деструктивної дії та залежно від техногенно-небезпечних регіональних локацій впливає на безпечність та ризиковість інвестиційно-інноваційної діяльності, а залежно від цього регулює напрям її здійснення
Природної небезпеки	Належить до фактору деструктивної дії та здійснює вплив на регіональну інвестиційно-інноваційну активність через можливі негативні фактори природного походження
Військовий	Належить до фактору деструктивної дії, впливає на розвиток регіону та інвестиційно-інноваційний розвиток залежно від загрози виникнення військового конфлікту в самому регіоні або сусідніх регіонах з використанням зовнішньої агресії або технології військово-гібридного втручання
Політично-економічної нестабільності	Належить до фактору деструктивної дії та в умовах світової економічної кризи стає ключовим індикатором інвестиційної привабливості та здатності розвивати та впроваджувати нові технології на конкретних територіях
Корупційний	Належить до фактору деструктивної дії та впливає на розвиток регіону, створюючи негативний імідж території, особливо для іноземних інвесторів. Крім цього, негативно впливає на інноваційну діяльність підприємств регіону, спрямовуючи фінансові потоки не на інноваційні рішення, а на корисну вигоду посадових осіб

впливають на характер таких відносин. Основна характеристика групи регулюючих факторів наведена в таблиці 1.

В групу стимулюючих факторів входять фактори, які здійснюють стимулюючий вплив на інвестиційно-інноваційну діяльність регіону. Основна характеристика групи стимулюючих факторів наведена в таблиці 2.

В групу структурно-утворюючих факторів входять фактори, які складають базово-капітальну структуру регіональної економіки. Основна характеристика групи структурно-утворюючих факторів наведена в таблиці 3.

В групу деструктивних факторів входять фактори, які чинять негативний вплив на загальну структуру регіональної економіки та

підприємства. Основна характеристика групи деструктивних факторів наведена в таблиці 4

Висновки з цього дослідження. Таким чином, кожен фактор має свій вплив на показники регіональної активності промислових підприємств. Останнім часом спостерігається поєднання внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. Зазначене поєднання дає кожного разу новий ефект впливу на регіональну економіку та може характеризуватися як позитивним, так і негативним результатом впливу. Здатність регіону адаптуватися до зазначеного впливу та здатність протистояти негативному впливу характеризує загалом ступінь готовності регіональної економіки до інвестиційно-інноваційних змін її структури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волощук Л. Інноваційна діяльність та розвиток промислових підприємств України: проблеми статистичного та економічного аналізу / Л. Волощук // Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 269–274.
2. Демченко Г. Аналіз інноваційної активності промисловості України в умовах інтенсивного розвитку світової економіки / Г. Демченко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Економічні науки. – 2016. – № 4(101). Серія «Економічні науки». – С. 98–104.
3. Звіт про виконання у 2015 році завдань та заходів Програми економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2015–2017 роки «Миколаївщина – 2017» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economy-mk.gov.ua/social-economics-development9>.
4. Кавтиш О. Стан і тенденції інноваційної активності промислових підприємств національного господарства / О. Кавтиш, Н. Круш // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2011. – № 32. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ppei/2011_32/Kavtysh.pdf10.